

LATVIJAS REPUBLIKAS PROKURATŪRA
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas
novēršanas dienests

Reģ.Nr. 90000022859
O.Kalpaka bulv.6., Rīga, LV 1801, Latvija,
tālr. 7 044430, fakss 7324797
e-pasts: kd@kd.gov.lv

Rīga, 02.02.2010. Nr.1-9/54

Visām kredītiestādēm

Par “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas
un terorisma finansēšanas novēršanas likuma “
32.p. paredzēto prasību izpildi

Ar “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma” 61.pantu noteiktā valsts un privātā sektora sadarbību koordinējošā institūcija - Finanšu sektora attīstības padome (piezīme: toreizējais nosaukums - Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas padome), kuru vada Ministru Prezidents, 2005.-2006.g. legalizācijas novēršanā noteica 3 prioritātes, tai skaitā liela apmēra noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu.

“Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma” (turpmāk tekstā – Likums) 32.panta 1.daļas prasības likuma subjektiem paredz iespējas pieņemt lēmumu par atturēšanos no viena vai vairāku savstarpēji saistītu darījumu veikšanas vai no noteikta veida debeta operācijām klienta kontā tikai divos gadījumos :

- a) ja **darījums ir saistīts** ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu;
- b) **ir pamatotas aizdomas, kas tas saistīts** ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu.

No minētā izriet, ka Likums neparedz veikt atturēšanos situācijās, kad darījums ir saistīts vai ir pamatotas aizdomas, ka tas ir saistīts tikai ar notiekošu predikatīvo noziedzīgo nodarījumu vai tā mēģinājumu un nav saistības ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu.

Latvijas Kriminālprocess paredz, ka jebkura fiziskā vai juridiskā persona tiesību aizsardzības iestādēs var vērsties ar iesniegumu, ja pati ir cietusī persona (369.p.2.d.1.p.) vai ar informāciju, ja pati tieši nav cietusi (369.p.2.d.5.p.), lai tiktu uzsākts kriminālprocess un tajā veikti pasākumi aresta uzlikšanai mantai, tai skaitā finanšu līdzekļiem.

Izvērtējot konkrētās situācijas un normatīvo aktu prasības, likuma subjektam bez jau minētās vēršanās tiesību aizsardzības iestādēs vienlaicīgi jālemj vai ziņot arī Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam (turpmāk tekstā – Kontroles dienests) par neparastu vai aizdomīgu darījumu, lai, iespējams, tiktu atklāti vēl citi attiecīgās personas noziedzīgie nodarījumi. Šāda ziņošanas situācija ir paredzēta arī Ziņojuma par aizdomīgu vai neparastu darījumu manuālās formas II. 10. sadaļā Īpašās piezīmes.

Iepriekšminētie nosacījumi norāda, ka, likuma subjektam vērtējot klienta aktivitātes, tai skaitā darījumus, būtiski svarīgi ir noteikt ar kuru brīdi ir pabeigts predikatīvais noziedzīgais nodarījums un **seko darbības, kas ir saistītas vai par kurām ir pamatotas aizdomas, ka tās ir saistītas ar legalizāciju vai terorisma finansēšanu**, t.i. notiek **sagatavošanās, mēģinājums vai veikta legalizācija vai terorisma finansēšana**.

Ja (predikatīvajam) noziedzīgajam nodarījumam ir formāls sastāvs, kurš neprasa seku iestāšanos, tad pabeigts tas skaitās ar prettiesiskās darbības izdarīšanas brīdi vai pieļauto bezdarbību (piemēram, reālu draudu izteikšana izdarīt slepkavību), bet ja šādam nodarījumam ir materiāls sastāvs, tad tas ir **pabeigts** ar seku iestāšanās brīdi (piemēram, zādzība ir pabeigta, ja vainīgajam ir reāla iespēja rīkoties ar šo mantu pēc saviem ieskatiem; LR Augstākās tiesas Plēnuma 1994.gada 19.decembra lēmuma Nr.7 "Par likuma piemērošanu lietās par svešas mantas apdraudējumiem, izdarot zādzību vai laupīšanu"6.punkts).

Par **sagatavošanos** noziedzīgam nodarījumam atzīstama līdzekļu vai rīku sameklēšana vai pielāgošana vai citāda tīša labvēlīgu apstākļu radīšana tīša nozieguma izdarīšanai (piemēram, viena vai vairāku kontu atvēršana, lai tajos veiktu legalizāciju). Jāatzīmē, ka kriminālā atbildība tikai par sagatavošanos (kam neseko šā noziedzīgā nodarījuma mēģinājums vai tā pabeigšana) paredzēta par smagiem noziegumiem (ja kā sods paredzēta brīvības atņemšana 5-10 gadi, piemēram LKL 195.p.2.d.- legalizācija, kas izdarīta atkārtoti vai to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās) vai sevišķi smagiem noziegumiem (ja kā sods paredzēta brīvības atņemšana ilgāka par 10 gadiem, piemēram, LKL 195.p.3.d. – legalizācija lielā apmērā – šobrīd 9000 Ls un vairāk vai legalizāciju izdarījusi organizēta grupa).

Par noziedzīga nodarījuma **mēģinājumu** atzīstama apzināta darbība (bezdarbība), kas tieši vērsta uz tīšu tā izdarīšanu, ja noziedzīgais nodarījums nav izdarīts līdz galam no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ (piemēram, bankai iesniegts maksājuma uzdevums, bet banka pieņem lēmumu veikt atturēšanos no uzdotā darījuma veikšanas).

Likuma 32.panta 3.daļa līdz 2010.gada 1.janvārim Kontroles dienestam noteica 60 dienu termiņu ziņojuma par atturēšanos veikt darījumu izskatīšanai, papildus informācijas iegūšanai un analīzei, lai tiktu pieņemts lēmums par rīkojuma (ne) izdošanu par darījuma apturēšanu, kā arī bija paredzēta šā termiņa pagarināšanas iespēja un nosacījumi.

Satversmes tiesa 2009.gada 28.maija spriedumā lietā Nr.2008-47-01 norādīja uz vairākiem šā Likuma trūkumiem saistībā ar minēto 60 dienu termiņu. Sprieduma teksts pieejams interneta vietnē – http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2008-47-01.htm.

Nemot vērā minēto Satversmes tiesas spriedumu, ar 2010.gada 1.janvāri ir izdarīti grozījumi Likuma 32.pantā, kuri paredz sekojošu kārtību:

- 1) Ne vēlāk kā 5 darbdienu laikā pēc tam, kad saņemts ziņojums par atturēšanos, Kontroles dienests uz sākotnējās likuma subjekta rīcībā esošās informācijas pamata **izvērtē** : a) **vai likuma subjekts** pieņēmis šo lēmumu atbilstoši šā Likuma nosacījumiem, b) vai noteiktais konkrētās personas tiesību ierobežojums ir samērīgs, un izdod rīkojumu turpināt vai izbeigt minēto atturēšanos, pēdējā gadījumā sniedzot atbilstošu motivāciju. Saskaņā ar Likuma 34.pantā noteikto šos Kontroles dienesta rīkojumus tiesības pārsūdzēt īpaši pilnvarotam prokuroram ir gan likuma subjektam gan tā klientam, attiecībā uz kura darījumiem izdots rīkojums.

Šī Kontroles dienesta rīkojuma kopija likuma subjektam ir nosūtāma klientam. Dienests uzskata - ja minēto 5 darbdienu laikā rīkojums nav izdots, tad likuma subjektam nav juridiska pamata turpināt atturēšanos un šī iemesla dēļ tā ir izbeidzama.

- 2) Ne vēlāk kā 40 dienu laikā (piezīme – minētās 5 dienas ietilpst šai termiņā) pēc tam, kad saņemts ziņojums par atturēšanos, Kontroles dienests, **analizējot un izvērtējot arī iegūto papildus informāciju par jebkuru iespējamo noziedzīgo nodarījumu**, pieņem lēmumu par rīkojuma (ne) izdošanu par darījuma apturēšanu vai nosūta likuma subjektam rakstisku informāciju par šā termiņa ģenerālprokurora vai īpaši pilnvarota prokurora akceptētu pagarināšanu vēl uz 40 dienām būtiskas pieprasītās informācijas saņemšanai no ārvalstīm.
- 3) Kontroles dienests ir tiesīgs noteikt apturēšanu uz laiku līdz 45 dienām, ja rodas pamatotas aizdomas, ka notiek jebkurš noziedzīgs nodarījums, tai skaitā legalizācija vai terorisma finansēšana (kas ziņota kā aizdomīgs darījums) vai uz laiku līdz 6 mēnešiem, ja ir ziņots par terorisma finansēšanu kā par neparastu darījumu (skatīt MK 22.12.2008. Noteikumu Nr.1071 “Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” 8.1.p.).

Kontroles dienests, izvērtējot likuma subjekta lēmumu par atturēšanās uzsākšanu, ar rīkojumu var:

- 1) atzīt likuma subjekta lēmumu par atbilstošu šā Likuma nosacījumiem un noteikto personas tiesību ierobežojumu par samērīgu, norādot, ka atturēšanās ir turpināma;
- 2) atzīt likuma subjekta lēmumu par atbilstošu šā Likuma nosacījumiem un noteikto personas tiesību ierobežojumu par samērīgu, bet atturēšanos šai rīkojumā norādīto (citu konkrētu) iemeslu dēļ noteikt par izbeidzamu;
- 3) atzīt likuma subjekta lēmumu par atbilstošu šā Likuma nosacījumiem, bet noteikto personas tiesību ierobežojumu neatzīt par samērīgu, kā rezultātā noteikt atturēšanos šī iemesla dēļ par izbeidzamu konkrētā apjomā vai daļā, t.i. atturēšanos turpināmu samazinātā apmērā.
- 4) neatzīt likuma subjekta lēmumu par atbilstošu šā Likuma nosacījumiem un noteikto personas tiesību ierobežojumu par samērīgu un tāpēc atturēšanos konkrēti norādītu iemeslu dēļ noteikt par izbeidzamu;

Svarīgi ir lai likuma subjektiem, Kontroles dienestam un īpaši pilnvarotiem prokuroriem būtu vienota izpratne par jēdzieniem “ šā likuma nosacījumi” un “konkrētās personas tiesību ierobežojumu samērība”.

Izvērtējot šā Likuma prasības, ir pamats secināt, ka likuma subjekta lēmums par atturēšanos ir uzskatāms kā atbilstošs šā Likuma nosacījumiem, ja:

- 1) tas izdots saskaņā ar Likuma 2.pantā noteikto mērķi - novērst noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu;
- 2) tas izdots- a) pamatojoties (atsaucoties) uz šā Likuma prasībām, b) šo prasību izpildes gaitā vai rezultātā ;
- 3) tas tiek pamatots ar konkrētu informāciju elektroniskā vai papīra formā;
- 4) to pieņēmusi likumīgi uz to pilnvarota persona atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai procedūrai un formai un tas nav atcelts;
- 5) tas pieņemts par darījumu vai noteikta veida debeta operācijām, kurās tiek (tiks) izmantoti līdzekļi, kurus šis Likums –

a) nosaka par atzīstamiem par noziedzīgi iegūtiem (4.p.1.d. – tieši vai netieši iegūti jebkura noziedzīga nodarījuma rezultātā),

b) arī uzskata par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem (4.p. 3.d. – pieder personai vai kurus tieši vai netieši kontrolē persona, kuras dati iekļauti teroristu sarakstos),

c) atzīst par noziedzīgi iegūtiem, atsaucoties uz citu normatīvo aktu, t.i. konkrēti - Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos (Likuma 4.p.1.d. 2.p. un Kriminālprocesa likuma 355.p.2.d. – manta, kura pieder personai , kura ir 1)organizētas grupas dalībnieks vai atbalsta to, 2) pati iesaistījusies teroristiskās darbībās vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta teroristiskās darbībās, 3) pati iesaistījusies cilvēku tirdzniecībā vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta cilvēku tirdzniecībā, 4) pati iesaistījusies noziedzīgās darbībās ar narkotiskām vai psihotropām vielām vai uztur pastāvīgas attiecības ar personu, kas iesaistīta šādās darbībās. Pastāvīgu attiecību uzturēšana ar citu personu, kura iesaistīta noteiktās noziedzīgās darbībās, nozīmē, ka persona dzīvo kopā ar otru personu vai arī kontrolē, nosaka vai ietekmē tās uzvedību.

Piezīme- c) punktā minētajos gadījumos mantu (līdzekļus) par noziedzīgi iegūtiem var atzīt tikai tiesa ar nolēmumu vai prokurors, izbeidzot kriminālprocesu, kā arī kriminālprocesa laikā procesa virzītājs ar lēmumu. Tāpēc tikai pēc šāda nolēmuma pieņemšanas likuma subjekts var attiecībā pret šādiem līdzekļiem pieņemt lēmumu par atturēšanos atbilstoši Likuma 32.p.1.d. prasībām.

d) definē kā noziedzīgi iegūtus līdzekļus pārvērstus citās vērtībās (Likuma 5.p. 1.d.1.p. un 33.-1.p. 1.d.) vai kuri atbilst noziedzīgi iegūto līdzekļu vai to augļu vērtībai, šādiem līdzekļiem sajaucoties ar līdzekļiem no likumīgiem avotiem (ar nosacījumu, ka nav iespējams noteikt noziedzīgi iegūto līdzekļu tālāko kustību, skatīt Likuma 33.-1.p.).

6) ir ievērots Likuma 36.p. 1.d. noteiktais izņēmums – tiesības neveikt atturēšanos, ja atturēšanās no darījuma veikšanas var kalpot par informāciju, kas palīdz legalizācijā vai terorisma finansēšanā iesaistītajām personām izvairīties no atbildības.

Ar jēdzienu “konkrētās personas tiesību ierobežojumu samērība” būtu jāsaprot likuma subjekta Likuma normu (32.p.1.d. paredzētās atturēšanās) piemērošanas prakses atbilstības konkrētās personas iespējamā noziedzīgā nodarījuma apmēriem vērtējums, ņemot vērā gan personas tiesības (cilvēktiesības) gan ar likumu noteiktās to ierobežošanas iespējas.

Šai konkrētajā gadījumā ar personas tiesībām būtu jāsaprot Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas (spēkā LR no 27.06.1997) Pirmā protokola 1.pantā noteiktais:

“Jebkurai fiziskai vai juridiskai personai ir tiesības uz īpašumu. Nevienam nedrīkst atņemt viņa īpašumu, izņemot, ja tas notiek sabiedrības interesēs un apstākļos, kas noteikti ar likumu un atbilst vispārējiem starptautisko tiesību principiem.

Minētie nosacījumi nekādā veidā nedrīkst ierobežot valsts tiesības izdot tādus likumus, kādus tā uzskata par nepieciešamiem, lai kontrolētu īpašuma izmantošanu saskaņā ar vispārējām interesēm vai lai nodrošinātu nodokļu vai citu maksājumu vai sodu samaksu.”

Likuma 32.p.1.d. valsts noteiktās un likuma subjektiem deleģētās atturēšanās tiesības gan pēc satura gan pēc likuma gara atbilst minētās Konvencijas nosacījumam – **“ ja tas notiek sabiedrības interesēs un apstākļos, kas noteikti ar likumu un atbilst vispārējiem starptautisko tiesību principiem”**.

Ņemot vērā minēto, ir nepieciešams noteikt vispārātzītus samērības noteikšanas kritērijus, pēc kuriem tiktu noteikta vērtēšana, un tādejā par tādiem varētu uzskatīt sekojošo:

- a) likuma subjekta lēmums par atturēšanos (**principā**) attiecas uz personas līdzekļiem, kurus likums atzīst vai uzskata par noziedzīgi iegūtiem vai pārvērstiem citās vērtībās;
- b) līdzekļi, uz kuriem attiecas lēmums par atturēšanos, **ir samērojami pēc apjoma** ar personas tiem līdzekļiem, kurus likums atzīst vai uzskata par noziedzīgi iegūtiem vai pārvērstiem citās vērtībās vai atbilst noziedzīgi iegūto līdzekļu vai to augļu vērtībai, šādiem līdzekļiem sajaucoties ar līdzekļiem no likumīgiem avotiem;
- c) likuma subjekta lēmuma par atturēšanos kā preventīva rakstura pasākuma **tiesiskās sekas ir samērojamas** ar personas noziedzīgās rīcības, par kuru ir pamatotas aizdomas, radīto būtisko kaitējumu valstij vai ar likumu aizsargātām citas personas tiesībām un interesēm.

Ar cieņu,

Dienesta priekšnieks :

V. Burkāns